

Waaruit bestaat de multifactoriële valrisicobeoordeling?

Context: Multifactoriële valrisicobeoordeling in de ketenaanpak valpreventie

Op grond van bestaande bewijsvoering is een gepersonaliseerde multifactoriële interventie, gebaseerd op een multifactoriële valrisicobeoordeling de standaardpraktijk voor ouderen met een hoog valrisico (zie *World Guidelines for falls prevention and management for older adults (2022)*, de Nederlandse richtlijn *Preventie van valincidenten bij ouderen (2021)*). Het baseren van valpreventie-interventies op een individuele valrisicobeoordeling is cruciaal voor zowel de kwaliteit als de kosteneffectiviteit van de zorg om de volgende redenen:

- **Effectievere valpreventie:** Door interventies te richten op specifieke risicofactoren van een individu, kan de preventie beter afgestemd worden op wat een individu werkelijk nodig heeft. Dit verhoogt de kans op succes en maakt de interventie effectiever. Dit leidt niet alleen tot betere gezondheidsuitkomsten voor de oudere, maar vermindert ook de kosten die gepaard gaan met ziekenhuisopnames en behandelingen na een val.
- **Voorkomen van onnodige interventies:** Als valpreventie zonder goede risicobeoordeling wordt uitgevoerd, kunnen interventies worden ingezet die niet nodig zijn of niet effectief zijn voor de betreffende persoon. Dit leidt tot verspilling van middelen en tijd. Een individuele risicobeoordeling zorgt ervoor dat alleen de nodige maatregelen worden getroffen, wat kosten bespaart.
- **Optimalisatie van middelen:** Door interventies te baseren op de specifieke behoeften van de oudere, worden de beschikbare middelen doelgericht ingezet. Dit verhoogt de efficiëntie van zorgverleners en voorkomt overbodige kosten door bijvoorbeeld het vermijden van interventies die weinig effect hebben bij een specifieke oudere.

Inhoud: Waaruit bestaat de multifactoriële valrisicobeoordeling?

Een multifactoriële valrisicobeoordeling levert dus de basis voor een valpreventie advies op maat. Op basis van de richtlijnen moet de valrisicobeoordeling verschillende domeinen van gezondheid en welzijn omvatten om een compleet beeld te geven van het valrisico van een oudere. Er is geen onderzoek naar de optimale inhoud van de multifactoriële valrisicobeoordeling beschikbaar. Wel worden in de valpreventie richtlijnen op basis van wetenschappelijk onderzoek en expertopinion aanbevelingen gedaan voor te beoordelen factoren. Uitgangspunten bij deze richtlijnen is dat de valrisicobeoordeling in ieder geval de volgende aspecten meeneemt:

- de **valgeschiedenis** (frequentie, kenmerken en context);
- **onderliggende aandoeningen**; want valongevallen kunnen ook een eerste teken zijn van mogelijk onbekende onderliggende acute medische aandoeningen, zoals longontsteking (vooral als het gepaard gaat met verwardheid) of een hartaanval zonder pijn op de borst;
- alle **valrisicofactoren** waarvoor (in meer of mindere mate) bewijs beschikbaar is dat een **interventie effectief** is (zie tabel 1);
- de **omstandigheden, wensen en behoeften van de oudere.**

Tabel 1. Te beoordelen valrisicofactoren*

Sterk aanbevolen obv wetenschappelijk bewijs	
Mobiliteit	Balans, spierkracht en loopvaardigheid
Medicijngebruik	Valrisicoverhogende medicatie
Valangst	Bezorgdheid om (opnieuw) ten val te komen (neem FES-1 af)
Cognitief functioneren	Met name uitvoerende functies
Cardiovasculaire aandoeningen	Orthostatische hypotensie, vasovagale syncope, sinus-carotisovergevoeligheid en hartritmestoornissen
Omgevingsfactoren	Valrisicofactoren in/om huis
Aanbevolen obv expert beoordeling	
Duizeligheid	Soort duizeligheid (cardiovasculaire/ neurologische/vestibulaire oorzaak)
Visus en gehoor	Visus- en gehoorproblemen
Voetproblemen en schoeisel	Mogelijke voetproblemen en geschiktheid schoeisel
Incontinentie	Urine-incontinentie
Stemming	Depressieve symptomen
Voedingsstatus	Ondervoeding of obesitas
	Vitamine D deficiëntie
	Alcohol & drugs gebruik
ADL/IADL	Afhankelijkheid van hulp/ functioneel vermogen

*Gebaseerd op aanbevelingen van de World Falls Guidelines for falls prevention and management for older adults (2022). De Nederlandse Richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen wordt in 2025 geüpdate, in overeenstemming met de World Falls Guidelines.

Kwaliteit: Hoe wordt een multifactoriële valrisicobeoordeling uitgevoerd?

Een multifactoriële valrisicobeoordeling is een stapsgewijze aanpak met screenende tests als eerste stap, indien nodig gevolgd door een diepgaandere analyse. Voor een betrouwbare screening is het van belang dat gevalideerde meetinstrumenten worden gebruikt. De richtlijnen geven daarvoor geen eenduidige voorschriften, maar wel geven zij per risicofactor suggesties voor te gebruiken meetinstrumenten. Daarbij benoemen de richtlijnen ook dat de risicobeoordeling dient te worden uitgevoerd door een deskundig hulpverlener met ervaring en expertise op het gebied van valpreventie; de eerste stap (screening) kan met behulp van een gestructureerde aanpak worden uitgevoerd door een geschoolde gezondheidsmedewerker. De verdiepende analyse bij een positieve screening kan vervolgens worden uitgevoerd door een gezondheidsmedewerker met de betreffende expertise. Deze multidisciplinaire aanpak is essentieel voor een effectieve valpreventie aanpak op maat.

Bronnen

- Montero-Odasso M, van der Velde N, Martin FC et al. World guidelines for falls prevention management for older adults: a global initiative. Age and Ageing, 2022; 51:1-36.
- Nederlandse Vereniging van Klinische Geriatrie. Richtlijn preventie van valincidenten bij ouderen, 2021. https://richtlijndatabase.nl/richtlijn/preventie_van_valincidenten_bij_ouderen/valrisicobeoordeling_thuiswonende_ouderen.html

Deze notitie is opgesteld door:

Judith Kuiper en Rozan van der Veen, experts valpreventie VeiligheidNL

Prof. Dr. Nathalie van der Velde, internist-geriater AmsterdamUMC, voorzitter werkgroep

Nederlandse Richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen, co-chair steering group World Falls Guidelines